

# Ervaringen van LHBT's in de EU en Kroatië met discriminatie en haatmisdrijven

*In artikel 1 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie is bepaald dat de menselijke waardigheid onschendbaar is. Zij moet worden geëerbiedigd en beschermd. Artikel 21 waarborgt het recht op non-discriminatie, inclusief het verbod op discriminatie op grond van seksuele geaardheid. Het beginsel van gelijke behandeling vormt een fundamentele waarde van de Europese Unie dat ervoor zorgt dat de menselijke waardigheid wordt geëerbiedigd en eenieder volledig en op voet van gelijkheid kan deelnemen aan het economische, culturele en maatschappelijke leven.*

## Beleidscontext

Een toenemend aantal internationale en nationale ontwikkelingen heeft betrekking op de grondrechten van lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender (LHBT) personen. Normen op het gebied van non-discriminatie en gelijkheid voor LHBT's zijn verder ontwikkeld of versterkt door de Europese Unie (EU), de Raad van Europa en de Verenigde Naties (VN). Seksuele geaardheid en genderidentiteit worden in Europese en nationale wetgeving in toenemende mate erkend als gronden van discriminatie.

In 2010 heeft de Europese Commissie het Bureau van de Europese Unie voor de Grondrechten (FRA) gevraagd vergelijkbare gegevens te verzamelen over discriminatie van en haatmisdrijven tegen LHBT's in alle EU-lidstaten en Kroatië. In reactie hierop heeft het FRA in 2012 de EU online LHBT-enquête gelanceerd, waaraan 93 079 respondenten hebben deelgenomen. De enquête resulteerde in een grote hoeveelheid vergelijkbare gegevens, op basis waarvan het FRA conclusies kan trekken en wetenschappelijk onderbouwd advies kan uitbrengen. Hiermee kunnen EU-instellingen en lidstaten de grondrechtenproblemen waarmee LHBT's kampen, in kaart brengen en aanpakken door gerichte wettelijke en beleidsmaatregelen te treffen, zodat hun grondrechten worden beschermd en geëerbiedigd.

## Voornaamste bevindingen

Uit de resultaten blijkt dat LHBT's in de hedendaagse Europese samenleving regelmatig te maken hebben met het niet zichzelf kunnen zijn op school, op het werk of in het openbaar. Velen verbergen daarom hun identiteit en leven geïsoleerd of zelfs in angst. Anderen worden gediscrimineerd en zelfs slachtoffer van geweld wanneer zij zichzelf zijn. Er bestaan tussen EU lidstaten grote onderlinge verschillen wat betreft de perceptie en beleving van respondenten met betrekking tot discriminatie, intimidatie en geweld op

grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit. Dit geldt ook voor hun perceptie van de mate van negatieve sociale attitudes jegens LHBT's en voor de strategieën die zij gebruiken om te vermijden dat ze worden aangevallen, bedreigd of geïntimideerd.

- Bijna de helft (47 %) van alle respondenten gaf aan dat zij zich in het jaar voorafgaand aan de enquête persoonlijk gediscrimineerd of geïntimideerd hadden gevoeld op grond van hun seksuele geaardheid.
- Ruim 80 % van de respondenten in alle EU-lidstaten herinneren zich dat LHBT-jongeren op school negatieve opmerkingen te horen kregen of gepest werden.
- Twee derde (67 %) van alle respondenten gaf aan dat zij, toen zij nog geen 18 waren, op school vaak of altijd verborgen hielden dat zij lesbisch, homoseksueel, biseksueel of transgender waren. Een op de vijf van deze respondenten voelde zich in de 12 maanden vóór de enquête gediscrimineerd op het werk en/of bij het zoeken naar een baan. Dit aantal stijgt naar een op de drie bij de transgender respondenten.
- Van de respondenten die in het jaar vóór de enquête een café, restaurant, bar of nachtclub hadden bezocht, voelde een op de vijf (18 %) zich op die locatie persoonlijk gediscrimineerd vanwege zijn of haar seksuele geaardheid.
- Een kwart (26 %) van alle respondenten van de EU-LHBT-enquête gaf aan in de voorafgaande vijf jaar te zijn aangevallen of bedreigd met geweld.
- Ongeveer drie op de tien transgender respondenten gaf aan in het jaar voordat de enquête werd gehouden, meer dan drie keer slachtoffer te zijn geweest van geweld of te zijn bedreigd met geweld.
- Een meerderheid van de respondenten die het afgelopen jaar met geweld (59 %) te maken hebben gehad, gaf aan dat de laatste aanval of bedreiging geheel of gedeeltelijk plaatsvond vanwege het feit dat zij werden beschouwd als LHBT.
- Minder dan een op de vijf (17 %) deed aangifte bij de politie van het meest recente incident van door haat gedreven geweld dat hen was overkomen. Ongeveer 66 % van de respondenten uit alle EU-lidstaten gaf aan bang te zijn om in het openbaar hand in hand te lopen met een partner van hetzelfde geslacht. Bij homo- en biseksuele mannelijke respondenten was dit percentage nog hoger, namelijk 74 % respectievelijk 78 %.
- Ruim vier vijfde van alle respondenten gaf aan dat in het dagelijkse leven veel terloopse grappen over LHBT's worden gemaakt.

- Bijna de helft van alle respondenten was van mening dat politici in hun land veelvuldig kwetsend taalgebruik bezigen jegens LHBT's.

## Empirisch onderbouwd advies

Op basis van het statistisch materiaal dat via deze enquête is verzameld, heeft het FRA zijn conclusies geformuleerd en empirisch onderbouwde adviezen opgesteld die dienen als basis voor de ontwikkeling van wettelijke en beleidsmaatregelen op EU- en nationaal niveau.

### Zorgen voor een veilige onderwijsomgeving

De EU-lidstaten dienen ervoor te zorgen dat scholen voor LHBT-jongeren een veilige en ondersteunende omgeving zijn waarin zij niet worden gepest en buitengesloten. Daarbij moeten stigmatisering en marginalisering van LHBT's worden bestreden en diversiteit worden bevorderd. Scholen dienen te worden aangemoedigd tot het vaststellen van beleid om pesterijen te voorkomen. De EU-lidstaten dienen ervoor te zorgen dat objectieve informatie over seksuele geaardheid, genderidentiteit en genderexpressie wordt opgenomen in het lesprogramma, zodat er respect en begrip wordt gekweekt onder personeel en studenten, en men zich meer bewust is van de problemen waar LHBT's tegenaan lopen.

### Bestrijding van discriminatie op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit

Een pluralistische en inclusieve sociale omgeving op basis van het beginsel van gelijkheid, zoals vastgelegd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, is bevorderlijk voor een omgeving waarin LHBT's open en vrij kunnen leven en zichzelf kunnen zijn.

Ter versterking van een systematisch en gecoördineerd antwoord op discriminatie, worden de EU en haar lidstaten aangemoedigd actieplannen op te stellen waarin respect voor LHBT's wordt bevorderd en hun grondrechten worden beschermd en/of LHBT-kwesties op te nemen in hun nationale actieplannen en strategieën inzake mensenrechten. Er dient met name aandacht te worden gegeven aan de uitdagingen van transgender personen en jonge LHBT's, gelet op de speciale omstandigheden waarin zij verkeren. De EU zou de uitwisseling van veelbelovende praktijken die het respect voor LHBT's actief bevorderen, kunnen stimuleren. De lidstaten worden aangemoedigd om een evenwichtiger publieke opinie met betrekking tot LHBT-kwesties te bevorderen door de dialoog met sleutelfiguren te faciliteren. Er is ook sterk en positief politiek leiderschap nodig om de grondrechten van LHBT's te bevorderen.

### Erkenning en bescherming van LHBT-slachtoffers van haatmisdrijven

Eenieder heeft recht op eerbiediging van het leven, veiligheid en bescherming tegen geweld, ongeacht seksuele geaardheid of genderidentiteit.

De EU en haar lidstaten wordt aanbevolen wetgeving vast te stellen met betrekking tot homofobe en transfobe haatzaaiende uitingen en haatmisdrijven, zodat LHBT's

dezelfde mate van bescherming genieten. De EU-lidstaten worden ook aangemoedigd de erkenning en bescherming van LHBT-slachtoffers van haatmisdrijven te vergroten, door homofobe en transfobe haat als mogelijke gronden op te nemen in nationale wetgeving inzake haatmisdrijven. Ook dient te worden overwogen politiemensen op te leiden, onder meer met betrekking tot de wijze waarop incidenten worden vastgelegd.

### Gelijke behandeling op het werk

Het EU recht dient discriminatie op grond van genderidentiteit expliciet te verbieden en de EU dient toe te blijven zien op de doeltreffendheid van nationale klachteninstanties en procedures. De EU-lidstaten dienen nationale organen voor de bevordering van gelijke behandeling en andere nationale klachtenmechanismen te ondersteunen bij hun inspanningen om LHBT's te informeren over hun mandaat en procedures om meer aandacht te vragen voor discriminatie.

### Discriminatieverbod ook op andere gebieden dan werk

Alle EU-lidstaten zouden veel beter in staat zijn gelijke bescherming te bieden tegen discriminatie op grond van seksuele geaardheid indien het EU-brede verbod op deze vorm van discriminatie zou worden uitgebreid naar andere gebieden dan werkgelegenheid en beroep, zoals de Europese Commissie heeft voorgesteld in haar *Voorstel voor een richtlijn van de Raad van 2 juli 2008 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid*. Overwogen dient te worden om discriminatie op grond van genderidentiteit expliciet als vorm van discriminatie op te nemen in alle bestaande en nieuwe EU-wetgeving.

## Aanvullende informatie:

Zie voor de twee FRA-rapporten over de enquête – EU-LHBT-enquête: resultaten in één oogopslag (*EU LGBT survey – Results at a glance*) en EU-LHBT-enquête: de belangrijkste resultaten (*EU LGBT survey – Main results*): <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources>

Meer landen specifieke informatie is beschikbaar via de FRA on-line tool 'LHBT survey data explorer' op: <http://fra.europa.eu/en/lgbt-survey-results>

Een overzicht van de activiteiten van het FRA op het gebied van de grondrechten van LHBT's is beschikbaar op: <http://fra.europa.eu/en/theme/lgbt>